

ΖΑΝ ΑΝΟΥΪΓ «ΑΝΤΙΓΟΝΗ» από τον θεατρικό όμιλο του Αμερικανικού Κολεγίου Ελλάδας

Μια προσπάθεια που πρέπει να επαινέσουμε είναι αυτή του ελληνικού θεατρικού ομίλου, που μερικοί καθηγητές και μαθητές του πιο πάνω Κολεγίου κατόρθωσαν να υλοποιήσουν σε μια παράσταση που ίσως να τη ζήλευαν και θεατρικά συγκροτήματα με όλες τις προδιαγραφές της δραματικής τέχνης του θεάτρου. Η «Αντιγόνη» του Ζαν Ανούιγ είναι έργο δυνατό που δεν αντιγράφει απλά την «Αντιγόνη» του Σοφοκλή σαν υπόδειγμα υπέρτατης θυσίας στον βωμό της αδελφικής αγάπης και στη νεανική επαναστατική τόλμη που κορυφώνει τα ανθρώπινα ιδανικά πέρα από εξουσιαστικά δόγματα, αλλά συντηρεί μια τρυφερότητα μπροστά στον θάνατο που ταυτίζεται με την ίδια την περιφρόνηση για την αδικία και την κατεστημένη παγερή αδιαφορία για ό,τι συνθέτει την αγάπη και το έλεος.

Η «Αντιγόνη» του Ανούιγ είναι πιο εύθραυστη, πιο ευάλωτη στον πόνο για την άδικη απόφαση του Κρέοντα να μείνει άταφος ο αγαπημένος της νεκρός αδελφός. Δεν είναι όμως τόσο η αφοσίωση στη μνήμη του, όσο μια αηδία για τη δειλή κοινωνία την εφησυχασμένη στη δυστυχία του ανέφικτου για μια ανατροπή κοινωνικών δομών και νόμων, που η εξουσία οριοθετεί με την υπεροψία της δύναμης και της επιβολής. Εδώ η Αντιγόνη γίνεται η ίδια μια τόσο αθώα τυραννία της συνειδήσης του Κρέοντα, που μόνο πια μέλημά του είναι πώς να συγκαλύψει το έγκλημά της και να της χαρίσει τη ζωή δίχως να παραβεί όμως τη σκληρή διαταγή του, να μείνει άταφος ο Πολυνείκης. Στον Σοφοκλή ο Κρέων είναι πιο σκληρός και άτε-

γκτος στην απόφασή του, ενώ στον Ανούιγ παρουσιάζεται ήπιος, αλλά λιγότερο τραγικός, πιο αδιάστατος, αλλά περισσότερο ελαστικός με τη συνείδησή του, αφού όταν έχει συμπληρώσει όλα τα εγκλήματά του προσέρχεται ήρεμος στο συμβούλιο με τους άλλους άρχοντες, κάτι που αντιπροσωπεύει τις σημερινές εξουσιαστικές δομές μπροστά σ' έναν ρόλο που δεν τον υπαγορεύει καμιά μοίρα, αλλά μόνο η δίψα της κυριαρχίας. Κάπου λέει ο Ανούιγ:

«Στο βασίλειό της τραγωδίας είναι η καρδιά μας ήσυχη». Και συμπληρώνει ο Αλαρντάνς Νικόλ: «Η τραγωδία είναι πάντα απ' όλα γαληνευτική, γιατί ξέρουμε πως δεν υπάρχει πια ελπίδα. Στο δράμα το συνηθισμένο, οι άνθρωποι παλεύουνε, γιατί υπάρχει πάντα η σκέψη πως μπορεί να βρεθεί τρόπος φυγής. Στην τραγωδία όλα είναι εγκαρτέρηση». Έτσι εξηγείται πώς η θριαμβευτική παράσταση της Αντιγόνης του Ανούιγ το 1946 στο Παρίσι αμέσως μετά την τραγωδία του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, που η ιστορία είχε αρχίσει να κρύβει μέσα στο ματωμένο ακόμα μανδύα της την αρχόμενη κοινωνική σύμβαση με νικητές και νικημένους, για υποδούλωση των λαών σε δόλιες εξαρτήσεις. Τι άλλο από την επιταγή του Κρέοντα να μείνει άταφος ο Πολυνείκης και να αθωωθεί η Αντιγόνη με την εξόντωση των τριών φρουρών που την είχαν συλλάβει επ' αυτοφώρω;

Το έργο παίχτηκε σε μετάφραση του Μάριου Πλωρίτη και με διδασκαλία και καθοδήγηση, όπως βλέπω στο πρόγραμμα, των καθηγητών κ.κ. Κοσμάδακη και Τσατάλη.

Οπωσδήποτε υπήρξε μόχθος. Αυτό είναι αναμφισβήτητο. Κατάφεραν οι καθηγητές, που ανάφερα πιο πάνω, να επιμνησθούν στα παιδιά το περίπλοκο και απλό συνάμα μήνυμα του Ανούιγ, ότι η Αντιγόνη περιφρονεί τον θάνατο γιατί δεν έχει προλάβει να γαντζωθεί στη ζωή, που την ταυτίζει με την αηδία της για τους μεγαλόσχημους διαφεντευτές του κόσμου, αυτούς με τις κουλές και τα γκρίζα μαλλιά, όπως λέει κάπου, αυτούς που τρυγάνε τη ματαιότητα στο συνταρακτικό κενό κάποιου ρόλου και γίνονται ένα με αυτό.

Για τα παιδιά που απέδωσαν τους ρόλους δεν θα κάνω διακρίσεις. Το μόνο που θα πω είναι ότι όταν στο τέλος τα είδα σε μια δεξίωση που επακολούθησε, δεν μπορούσα να πιστέψω ότι το κορίτσι αυτό (Βάσω Αλμπάνη) που ερμήνευσε την Αντιγόνη ήταν μια μικρή μαθήτρια που τη φώτισε τόσο πολύ στη σκηνή η αίγλη του μύθου ή ο μαθητής της Α' Λυκείου που ερμήνευσε τον Κρέοντα (Γιάννης Αδαμόπουλος) ήταν αυτός ο μεγαλόσχημος της σκηνής με την έπαρση και την παντοδυναμία του Κρέοντα ή ακόμα η ανέμελη τρυφερότητα της Ισμήνης δόθηκε τόσο πειστικά από τη μικρή μαθήτρια (Έμη Μάρκογλου) καθώς και όλοι οι άλλοι ρόλοι του Αίμωνα (Μανώλης Μανουσάκης), της παραμάνας και των τριών φρουρών.

Μια προσπάθεια που αξίζει κάθε έπαινο.

Γ. ΠΑΝΑΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ